ACHIZIȚIILE DURABILE ÎN REALIZAREA FUNCȚIILOR MANAGEMENTULUI FINANȚELOR PUBLICE

Iulia CAPRIAN,
Universitatea de Stat din Moldova
Orcid ID: 0000-0002-2934-8428

CZU: 336.13:005:351.712.5
DOI: 10.5281/zenodo.6668798

Abstract
In this paper, the author presents arguments based on the synthesis of several opinions of national and foreign researchers on the contribution of public procurement to sustainable economic development. In order to highlight the trend of the evolution of the processes in the field of public procurement, the author applied the method of statistical indices. The research carried out made it possible to identify the characteristic features of the provision of material resources in the public domain and the principles of achieving an efficient public financial management.

Key words: *Sustainable Procurement; management; Public Finance; Public Procurement; resource assurance; procurement functions; state procurement; procurement effectiveness.*

Cel mai important instrument al sistemului bugetar utilizat pentru reglementarea economiei, vieții sociale și a mediului sunt achizițiile publice.

La începutul secolului XXI, în fața problemelor de mediu, sociale și economice tot mai emergente, a fost identificată necesitatea revizuirii conceptului existent de achiziție publică și a formării conceptului de achiziție publică durabilă.

Achiziţiile publice în Republica Moldova joacă un rol tot mai important în economie. Existenţa concurenţei în achiziţiile publice asigură utilizarea eficientă a banilor publici. Politica statului în domeniul achiziţiilor publice în Republica Moldova este orientată spre crearea unui mediu competitiv şi transparent în adjudecarea contractelor de achiziţii publice. În acest context, un aport important îl are publicarea noii Legi privind achiziţiile publice nr. 131 din 3 iulie 2015, care este suportul de bază în realizarea achizițiilor publice. [1]

Conform art. 1 din Legea nr. 131 din 3 iulie 2015 privind achizițiile publice a Republicii Moldova [1], prin achiziție publică se înțelege procurarea, în baza unui contract de achiziție publică, de bunuri, lucrări sau servicii de către unul sau mai multe autorități contractante de la operatori economici selectați de aceștia, indiferent dacă aceste bunuri, lucrări sau servicii sunt destinate unui scop public.

Conform Directivei 2014/18/UE a Parlamentului European și a Consiliului Uniunii Europene [2], prin achiziție publică se înțelege achiziția, printr-un contract de achiziție publică, de lucrări, bunuri sau servicii de către una sau mai multe autorități contractante de la agenți economici selectați de aceste autorități contractante, indiferent dacă lucrările, bunurile și serviciile sunt destinate unui scop public.

Problema achizițiilor publice este abordată în literatura de specialitate atât a cercetătorilor din Republica Moldova, cât și din alte țări. În Republica Moldova unele încercări s-au făcut de către autorii încadrați în cadrul proiectului Transparency International – Moldova, Ciubotaru M., Ursu V., prin lucrarea *Transparenţa achiziţiilor publice în municipiul Chişinău [7]* și de către autorii monografiei colective „Achizițiile publice și dezvoltarea durabilă: schimbare de paradigmă” încadrați în proiectul de cercetare și inovare „Consolidarea achizițiilor publice durabile în Republica Moldova”. [3] Unele concepte inițiale și aspecte referitoare la achiziții vom găsi în studiul *Legislaţia şi politicile în domeniul achiziţiilor publice. Armonizarea legislaţiei Republicii Moldova cu standardele UE,* creată de către Eugene Stuart, Joseph Dalby.[8]

Achizițiile publice sunt cercetate în studiile savanților Горбунов-Посадов М.М., *Электронные государственные закупки [11]*, Кузнецов К. В., *Настольная книга поставщика и закупщика: торги, тендеры, конкурсы [12]*, Андреева Л. В., *Закупки товаров для федеральных государственных нужд. Правовое регулирование [9]*, Бузукова. Е., *Закупки и поставщики [10]*.

Autorii analizează procedura și esența achizițiilor publice în Republica Moldova în baza lucrării *Principii şi managementul achiziţiilor*, a autorilor Peter Baily, David Farmer, David Jessop şi David Jones [4]. Acest studiu ne dă răspuns la multiple întrebări pe care şi le pune la etapa actuală achiziționarea lucrărilor de către instituțiile publice. În general toate studiile sau cercetările reprezintă o analiză a cadrului normativ în vigoare și a neajunsurilor și deficiențelor pe care acestea le conțin.

Achizițiile publice reprezintă una dintre activitățile cele mai sensibile ce se desfasoară la nivelul administrației publice, ca și al instituțiilor și întreprinderilor care funcționeaza în sectorul public, si aceasta din cel putin trei puncte de vedere: se cheltuiesc “bani publici”, a caror alocare presupune respectarea anumitor cerinte: transparenta, tratamentul egal, proporţionalitate; decizia apartine unor “decidenți aleși” care in mod permanent sunt supusi unei duble presiuni (din partea alegătorilor și din partea profesioniștilor); aparent principiile de eficienta si eficacitate capătă sensuri aparte dacă avem in vedere faptul că “proprietatea publică” nu stimuleaza eficiența și “câștigul”.

Pe baza dinamicii volumului achizițiilor publice, este de remarcat și faptul că cea mai dramatică reducere a acesteia s-a înregistrat din 2014 până în 2015. În această perioadă, indicatorul luat în considerare a scăzut cu 4.378 milioane lei, sau 40,3%. În acel moment a avut loc implementarea noilor legi și standarde pentru achizițiile publice, ceea ce a creat dificultăți în implementarea acestora atât pentru instituțiile statului, cât și pentru agenții economici (Fig. 1).

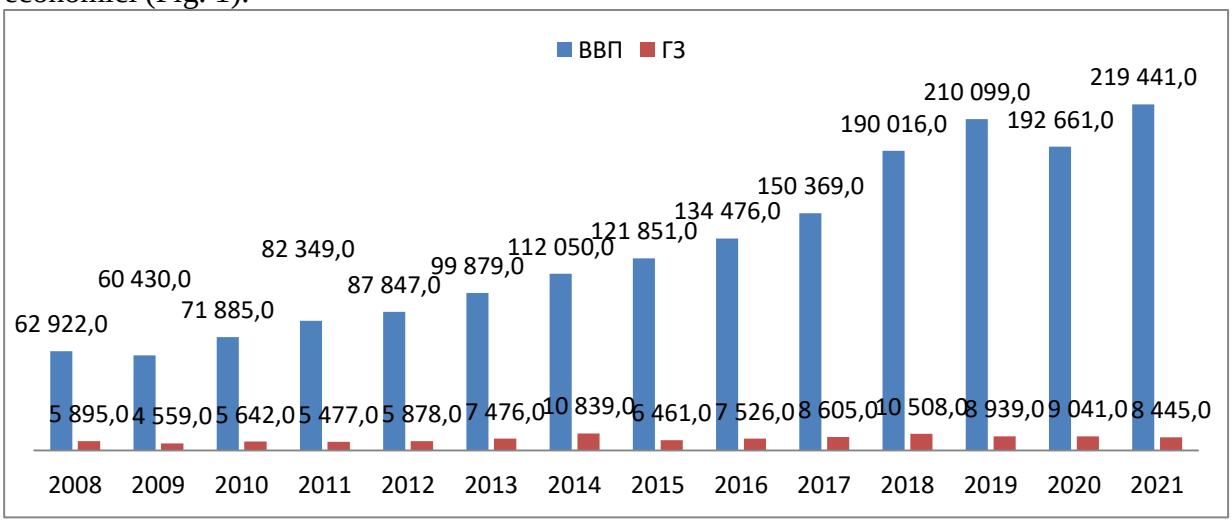

Fig. 1. Dinamica PIB și a achiziilor publice, mln lei.
Sursa: elaborat de autor în baza surselor [13,14]

Participanții la achiziții sunt persoane juridice, indiferent de forma lor organizatorică și juridică, forma de proprietate, locația și locul de origine al capitalului, sau persoane fizice, inclusiv cele înregistrate ca antreprenori individuali. Participanții la achizițiile publice sunt: (Fig. 2)

1. •autorități executive pentru reglementarea sistemului contractual în domeniul achizițiilor;
2. •autoritățile executive ale entităților constitutive ale Republicii Moldova pentru reglementarea sistemului contractual în domeniul achizițiilor;
3. •alte organisme executive, organisme guvernamentale ale entităților constitutive ale Republicii Moldova;
4. •organele administrației publice locale abilitate să efectueze reglementări și control juridic și de reglementare în domeniul achizițiilor;
5. •clienți;
6. •alți participanți la achiziții, inclusiv cei recunoscuți ca furnizori (antreprenori, executanți);
7. •organisme și instituții autorizate;
8. •organizaţii specializate;
9. •operatori de platforme electronice.

Fig. 2. Participanții la achizițiile publice.
Sursa: elaborat de autor în baza sursei [1]

Autoritățile contractante pe niveluri de management în sistemul de achiziții publice sunt prezentate în Fig. 3.

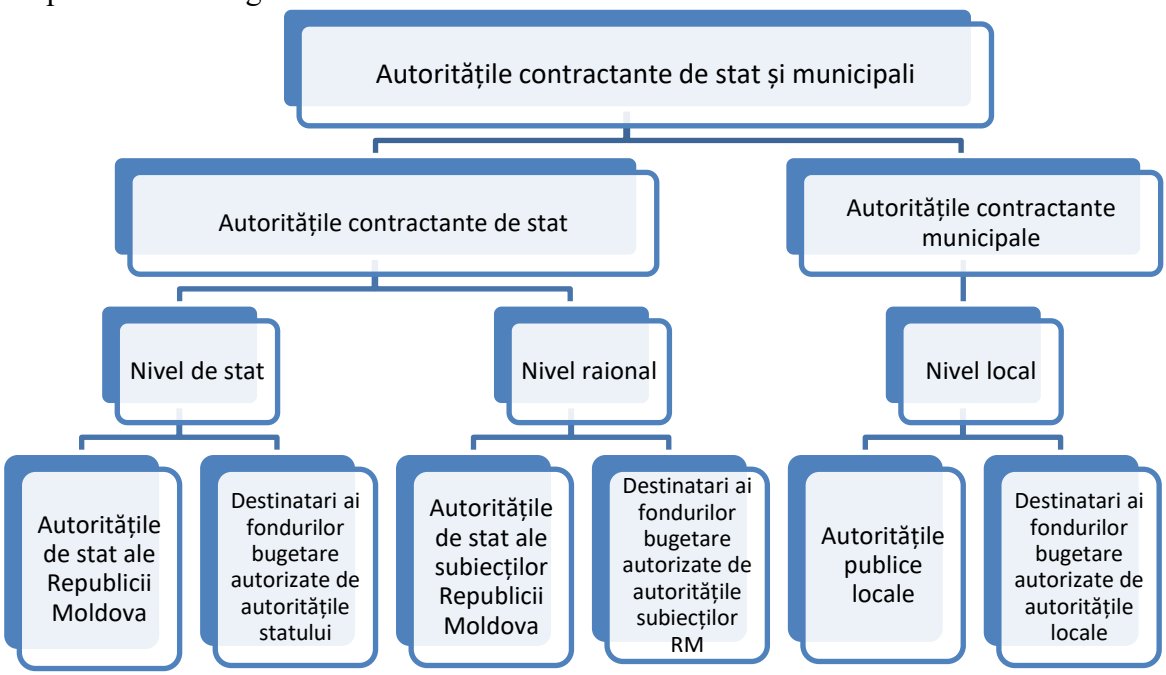

Fig. 3. Structura autorităților contractante pe niveluri ale sistemului bugetar în sistemul achizițiilor de stat (municipale).
Sursa: elaborat de autor în baza sursei [1]

Realizarea obiectivelor pe care şi le propune o instituţie publică, o persoană juridică – autoritate publică presupune printre altele şi asigurarea resurselor necesare, dintre care cele materiale ocupă o pondere foarte mare.

Resursele materiale necesare pot fi de natura: produselor, a materiilor prime, a utilajelor şi echipamentelor, dar şi a serviciilor de diferite naturi: servicii de construcţii, de transport, de consultanţă şi studii, etc. Asigurarea resurselor materiale în domeniu public, în condiţiile economiei de piaţă, are anumite trăsături:

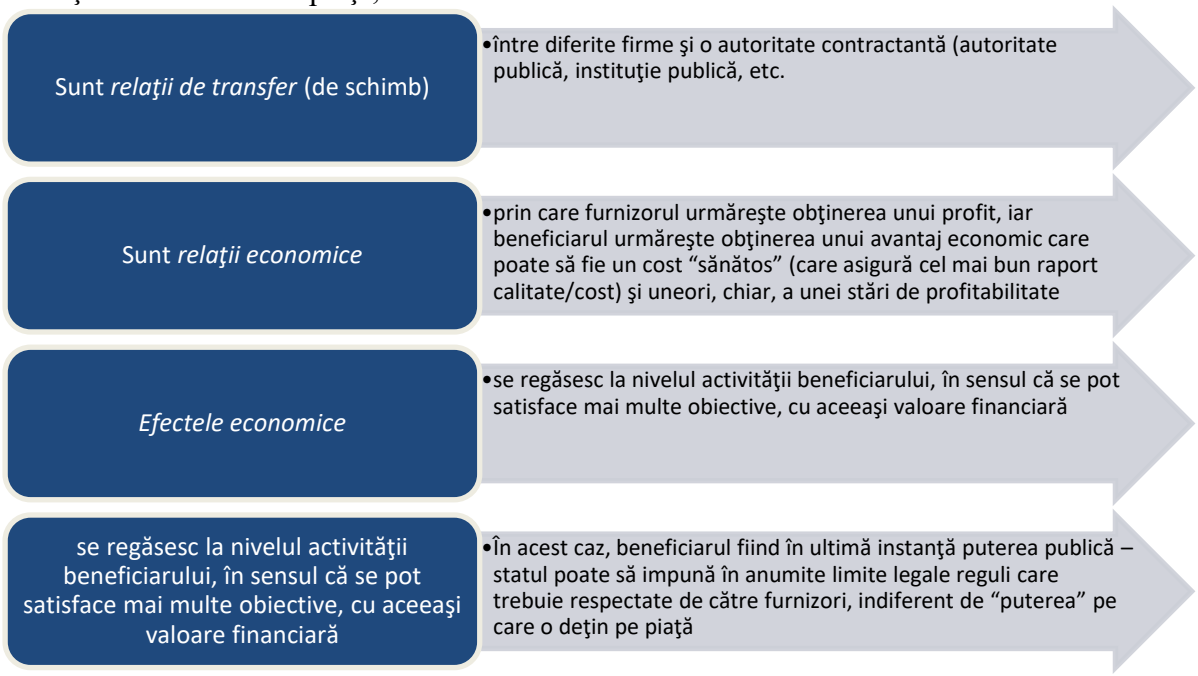

Figura 4. Trăsăturile caracteristice ale asigurării resurselor materiale în domeniul public. Elaborat de autor în baza sursei [5]

Ideal se poate spune că o activitate de asigurare materială, şi în administraţie publică, trebuie să-şi satisfacă nevoile cu respectarea următorile parametric (Fig. 5):

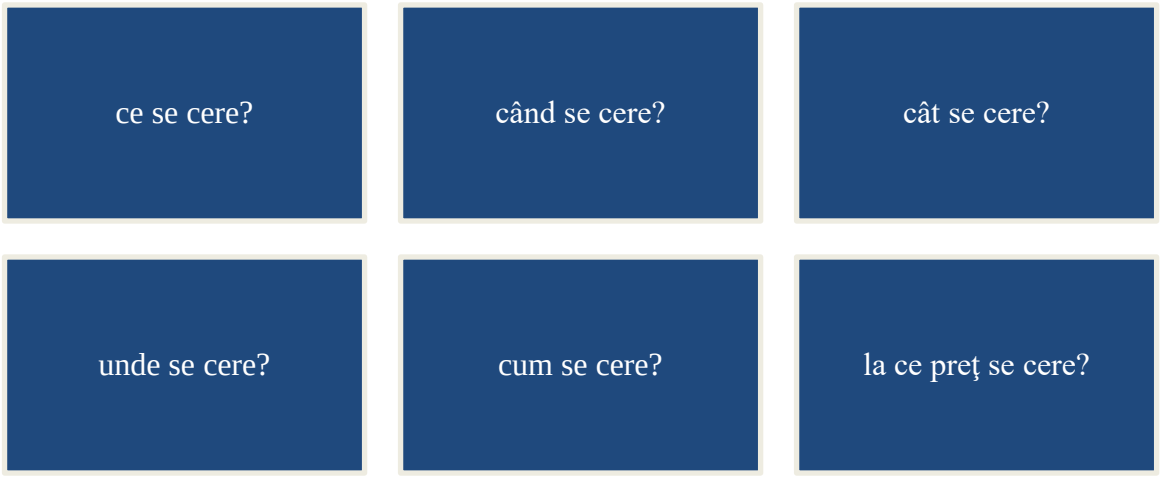

Fig. 5. Principalele întrebări la asigurarea resurselor necesare în sectorul public. Sursa: elaborate de autor în baza sursei [5]

Asigurarea răspunsului la aceste întrebări presupune o nouă viziune în elaborarea asigurării materiale, şi în administraţia publică – adică să devină o activitate preponderent comercială, care să fie capabilă, ca pe baza cadrului legal, să valorifice cât mai eficient oportunităţile pieţei. Aceasta înseamnă că respectând principiile ce definesc această activitate

în domeniul public, dintre care cele mai importante sunt: libera concurenţă, transparenţa şi economisirea resurselor, să caute să desfăşoare o activitate bazată pe eficienţă şi eficacitate, şi nu exclusiv pe economisire. [6]

Bibliografie:

1) Legea RM privind achizițiile publice nr. 131 din 03.07.2015, **În:** Monitorul Oficial nr. 197-205, din 31.07.2015;
2) Directiva Comisiei 2014/18/UE din 29 ianuarie 2014 privind schimbarea Directivei 2009/43/UE a Parlamentului European şi a Consiliului privind lista produselor din domeniul apărării (SL L 40/20, 11. 2. 2004);
3) „Achizițiile publice și dezvoltarea durabilă: schimbare de paradigmă” încadrați în proiectul de cercetare și inovare „Consolidarea achizițiilor publice durabile în Republica Moldova”;
4) Baily P., Farmer D., Jessop D., Jones D. Principii şi managementul achiziţiilor/ed 8-a. Trad. Rodica Levițchi. Chişinău: ARC, 2004;
5) Cârstea, G. Asigurarea şi gestiunea resurselor materiale – Marketingul aprovizionării. București: Editura Economică, 2000;
6) Cârstea, G. Analiza strategică a mediului concurenţial. București: Editura Economică, 2002;
7) Ciubotaru, M., Ursu, V. Transparenţa achizitiilor publice în municipiul Chişinău. Chișinău: Bons Offices, 2007;
8) Stuart E., Dalby J.. Legislaţia şi politicile în domeniul achiziţiilor publice. Armonizarea legislaţiei Republicii Moldova cu standardele UE;
9) Андреева Л. В., Закупки товаров для федеральных государственных нужд. Правовое регулирование. Издательство: Волтерс Клувер, Москва, 296 с., 2009 г.;
10) Бузукова. Е., Закупки и поставщики. Издательство «Питер», 2015, ISBN: 978-5-496-01410-6, 432 с.;
11) Горбунов-Посадов М.М., Электронные государственные закупки. М.: ИПМ им.М.В.Келдыша, 2004. — 56 с. — ISBN 5-98354-002-5;
12) Кузнецов К. В., Настольная книга поставщика и закупщика: торги, тендеры, конкурсы. ISBN: 5-94599-091-4; 2003 г., 339 с.;
13) https://statistica.gov.md/category.php?l=ro&idc=146&= Biroul Național de Statistica; secțiunea «Finanțe»
14) https://tender.gov.md/ro/documente/rapoarte-de-activitate Rapoarte de activitate ale AAP